

[STANDART-FINANSOVOI-ZVITNOSTI-13-Ocinka-spravedlivoi-vartosti](#) (дата звернення: 28.04.2020).

4. Остап'юк Н. Що потрібно знати про фінансові інструменти. URL: <https://uteka.ua/ua/publication/commerce-12-msfo-28-что-nuzhno-znat-o-finansovykh-instrumentax> дата звернення: 28.04.2020).

УДК 657.1.012.1

**ЛІКВІДАЦІЙНА ВАРТІСТЬ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ:
ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ**

Савчук Т. В., Лисюк Б. М.

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

e-mail: lbozya2@gmail.com

тел. 095-937-14-83

Основні засоби є значною і особливою частиною майна підприємства, необхідною як для забезпечення виробництва продукції (робіт, послуг), так і для виконання управлінських та інших функцій впродовж тривалого часу.

Одним із значних проблемних питань при первісному визнанні і подальшому обліку основних засобів є визначення їх ліквідаційної вартості, яка є необхідною для обчислення суми амортизаційних відрахувань за звітний період. В багатьох випадках амортизація визнається витратами звітного періоду, а, значить, впливає як на оподатковуваний прибуток підприємства, так і на суму податку на прибуток. Звідси можемо зробити висновок, що не дивлячись на те, що дуже часто на практиці ліквідаційною вартістю і необґрунтовано нехтують, роль її є дуже суттєвою.

Вагомий вклад в дослідження суті і методики оцінювання ліквідаційної вартості зробили такі вчені як О.Ю. Акименко, М.І. Бондаря, К.В. Гнедіної, Н.В. Гуцаленко, Т.В. Загорська, В.П. Онищенко, А. П. Панасенко, О. В. Щирська та інші. Не дивлячись на це, методика розрахунку ліквідаційної вартості все ще залишається недостатньо вивченою.

Тому метою даного дослідження є вивчення основних аспектів визначення ліквідаційної вартості основних засобів та існуючого порядку її розрахунку.

Жодним нормативним документом не визначено порядок обчислення ліквідаційної вартості. Тому суб'єкти господарювання змушені визначати порядок її оцінювання керуючись власним професійним судженням, що вносить значну долю суб'єктивізму в цей процес.

Відповідно до п. 4 ПСБО 7 «Основні засоби» ліквідаційна вартість - сума коштів або вартість інших активів, яку підприємство очікує отримати від реалізації (ліквідації) необоротних активів після закінчення строку їх корисного використання (експлуатації), за вирахуванням витрат, пов'язаних з продажем (ліквідацією) [1]. МСБО (IAS) 16 «Основні засоби» п. 6 [2]

наводить дещо інше визначення: ліквідаційна вартість активу – це попередньо оцінена сума, яку суб'єкт господарювання отримав би на поточний час від вибуття активу після вирахування всіх попередньо оцінених витрат на вибуття, якщо актив є застарілим та перебуває в стані, очікуваному по закінченні строку його корисної експлуатації. Як бачимо, МСБО дає вичерпніше визначення, підкреслюючи поточний момент часу для її оцінювання і розрахунковість оцінки.

Точно розрахувати величину ліквідаційної вартості основних засобів на практиці досить складно, адже термін їх використання становить кілька років, і точно спрогнозувати, яку саме суму коштів можна буде одержати від їх продажу чи іншого вибуття майже неможливо. Саме тому, щоб не ускладнювати собі роботу, бухгалтер на практиці здебільшого припускають, що ліквідаційна вартість об'єктів на момент закінчення їх експлуатації дорівнюватиме нулю. Сума, що амортизується, у такому випадку, дорівнює первісній (або переоціненій) вартості. Такий підхід може мати місце, але тільки при несуттєвості очікуваної суми ліквідаційної вартості. В протилежному випадку нехтування нею, як вже зазначалось вище, призводить до суттєвих викривлень в обліку.

Одним із факторів, що впливає на визначення ліквідаційної вартості, є термін корисного використання, який має ключове значення для нарахування амортизації.

Останнім часом великого поширення набув підхід, запропонований А. П. Панасенко [3], який пропонує розраховувати ліквідаційну вартість за наступною формулою:

$$Л = (М * Ц - В) * (I/100)^n,$$

де Л – ліквідаційна вартість;

М – кількість отриманих матеріальних цінностей від ліквідації об'єкта;

Ц – ціна за одиницю отриманих від ліквідації матеріальних цінностей;

В – витрати, пов'язані з продажем/ліквідацією;

I – середній річний індекс споживчих цін протягом n років;

n – кількість років корисного використання об'єкта.

Звичайно, індекс споживчих цін майбутніх років використання основного засобу є величина прогнозна, яка розраховується на основі існуючих тенденцій за декілька останніх років.

На нашу думку, цей підхід заслуговує на увагу, хоча його застосування є обмеженим тільки тими об'єктами, щодо яких є намір використовувати їх до кінця. При очікуваному перепродажу наприкінці експлуатації – ця модель застосована бути не може.

При оцінюванні ліквідаційної вартості при очікуваному перепродажі об'єкту розрізняють два основні способи обчислення: прямий і непрямий.

При прямому методі підрахунку використовується порівняння об'єкта, виставленого на продаж, з подібним об'єктом, який був проданий раніше [4]. Цей спосіб простий, проте не завжди його можна застосувати, оскільки не

завжди можна знайти інформацію на реальному ринку про продаж аналогічного активу з таким же рівнем зношення.

Непрямий метод розрахунку ліквідаційної вартості передбачає використання в якості бази для обчислення ринкової вартості. Цей підхід здійснюється в три етапи: визначення ринкової вартості аналогічного об'єкта, визначення величини знижки на вимушений продаж. Різниця між вказаними величинами і відображає ліквідаційну вартість.

Залежно від умов ліквідації активу розрізняють ліквідаційну вартість трьох типів: упорядковану, примусову і вартість при знищенні активів (без продажу).

Упорядкована ліквідаційна вартість підраховується тоді, коли термін експозиції настільки великий, що можна провести розумну рекламну компанію і здійснити продаж за більш-менш привабливою для власника ціною.

Примусова ліквідаційна вартість обчислюється тоді, коли активи повинні бути продані як можна швидше, іноді за один день, а тому, найчастіше, практично за безцінь. Цей випадок використовується при продажу майна і активів для погашення боргів підприємства.

Ліквідаційна вартість при знищенні активів обчислюється тоді, коли об'єкти не продаються, а списуються, знищуються.

Таким чином, можемо зробити висновок, що підприємства повинні оцінювати ліквідаційну вартість своїх активів при введенні їх в експлуатацію і, в подальшому, вона використовується для нарахування амортизації аж до вибуття цього активу. Але, у випадку зміни обставин експлуатації активу чи намірів керівництва стосовно об'єкту, слід переглядати оцінку величини ліквідаційної вартості. Такий перегляд має стати звичною практикою для підприємства.

Список використаних джерел:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: затверджене наказом Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000 р. № 92 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>.
2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку (IAS) 16 URL: https://mof.gov.ua/storage/files/IAS-16_ukr_2018.pdf
3. Панасенко А. П. Проблеми основних засобів у бухгалтерському обліку *Держава та регіони* 2008. №3. С.407-410.
4. Тарасова Т. О. Обліково-аналітичне забезпечення управління сталим розвитком підприємств торгівлі : дис. ...доктора екон. наук. 08.00.09. Харків, 2017. 492 с.